

11. Клецова Н. В. Кластерна модель оцінки інвестиційного середовища підприємств з іноземними інвестиціями у сільському господарстві Сумської області / Клецова Наталія // Вісник ХНТУСГ. – 2009. – № 85. – С. 177–187.
12. Клецова Н. В. Шляхи вдосконалення розвитку іноземного інвестування сільськогосподарських підприємств в умовах ринку [наукове видання] / Н. В. Клецова. – Суми: ВВГП “Мрія”, 2009 – 40 с.
13. Даций Н. В. Ризики у сфері іноземного інвестування та методи управління ними на підприємствах машинобудування / Н. В. Даций // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 14. – С. 4–6.
14. Жилінська Л. О. Характеристика методів прогнозування показників діяльності підприємства / Л. О. Жилінська // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 1. – С. 42–44.
15. Окоркова І. В. Методи оцінки інвестиційних показників / І. В. Окоркова // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного інституту. Економічні науки. Вип. 2 / ред. В. В. Прядко. – Чернівці, 2001. – 343 с.
16. Ролінський О. В. Показники економічної ефективності інвестицій сільськогосподарського виробничого кооперативу та алгоритми їх розрахунку / О. В. Ролінський // Вісник Сумського НАУ. Серія “Фінанси і кредит”. – 2003. – № 1. – С. 102–105.

УДК 658.14.17.012

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Смоляров Ю. Г.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сільське господарство являє собою галузь виробництва, яка у багатьох країнах традиційно є низькоприбутковою і, поряд з тим такою, яка повинна розвиватись навіть при досить негативних умовах інвестиційного середовища. Адже це не просто галузь матеріального виробництва, а сфера економіки, що забезпечує продовольчу безпеку держави, використання та охорону земель й інших природних ресурсів країни, надає можливість існувати традиційному способу життя населення сільської місцевості. Важливою умовою підвищення ефективності аграрного бізнесу є розвиток інноваційного інвестування, впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво, застосування нових форм техніки, технологій і господарювання. Недостатня активність інвестиційної діяльності негативно вплинула на показники ефективності сільськогосподарського виробництва і відтворення капіталу. Окупність витрат по реалізації продукції сільського господарства залежить від рівня концентрації інвестицій. Зниження рівня концентрації капіталу на одиницю земельної площі обумовлює зменшення рентабельності активів.

Досліджуючи проблеми агропромислового виробництва в Сумській області слід відмітити, що невисока інноваційна активність підприємств сільського господарства не дає можливість вийти їм на достатньо високий рівень конкурентоспроможності, що свідчить про необхідність активізації впровадження інновацій, а отже, посилення уваги до розробки стратегії інноваційного розвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання пов'язані з інноваційною діяльністю знайшли відображення в працях багатьох іноземних вчених: Л. Водачек, О. Водачкова, Ю. Мороз, А. Томпсон, Е. Уткін, Р. Фатхуддінов, Й. Шумптер та інші. Серед вітчизняних науковців значний вклад внесли: В.П. Александро́ва, П.Т. Саблук, О.І. Амо́ша, Ю.М. Бажа́л, Л.К. Безчасний, В.І. Бойко, М.В. Зубець, В.І. Ландик, О.І. Даций та інші. Основна частина досліджень розкриває вплив інвестицій, спрямованих на інноваційну діяльність переважно стосовно галузей та регіонів. Вирішенню проблеми фінансування інноваційного розвитку економіки присвячені роботи вітчизняних авторів. Проблеми фінансового забезпечення розвитку сфери АПВ розглядались рядом авторів. Так, Кириленко І.Г. [1], Гудз О.Є. [2] в своїх публікаціях висвітлювали актуальні питання фінансового забезпечення сільськогосподарського виробництва в ринкових умовах;

Малій О.Г. [3] досліджував окремі аспекти удосконалення фінансової підтримки аграрного виробництва.

Перспектива діяльності підприємств АПК в сучасних умовах пов'язана зі сталим розвитком виробництва, що можливо на основі застосування сучасних технологій виробництва конкурентноздатної продукції. Умовою такого розвитку є активізація інноваційних процесів в агропромисловому виробництві, що залежить від багатьох чинників, серед яких слід виділити створення умов та залучення підприємств до інноваційної діяльності.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є дослідження фінансового стану сільськогосподарського підприємства та ефективності виробництва при впровадженні інновацій, які зумовлені інвестуванням та збільшенням власного капіталу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку економіки науково-технічний прогрес має здійснюватися шляхом впровадження досягнень науки і техніки в аграрне виробництво з метою удосконалення й ефективного використання земельних і трудових ресурсів, виробничих засобів. За характером і змістом науково-технічний прогрес може здійснюватися екстенсивним або інтенсивним шляхом. Інтенсивний розвиток продуктивних сил визначається не стільки кількісними, як якісними змінами. У цьому випадку зміни в продуктивних силах відбуваються на основі нової техніки, прогресивних ресурсозберігаючих технологій, нових сортів рослин, порід тварин тощо. Особливості дії науково-технічного прогресу в сільському господарстві зумовлені історичними та природними особливостями галузі. На відміну від промисловості, в історичних умовах, що склалися, сільське господарство відстає за розвитком продуктивних сил. Тривалий час галузь є донором інших галузей економіки. Невисокими темпами розвивається матеріально-технічна база аграрної науки. Важливою особливістю запровадження досягнень науково-технічного прогресу в сільському господарстві є специфіка галузі, пов'язана з його сезонністю, використанням землі як фактора виробництва, наявність живих організмів, що зумовлює не лише його специфіку, а й можливість суттєвого прискорення на основі використання досягнень біології; селекції, генетики й мікробіології.

Стратегія управління процесом прискорення науково-технічного прогресу в АПК України полягає в тому, щоб на основі економічних відносин реформованих підприємств суттєво підвищити попит на нововведення, забезпечити створення та впровадження принципово нових техніки й технологій, наукових, проектних і конструкторських розробок. Реалізація даної стратегії потребує державної підтримки науково-технічних й інноваційних процесів в агропромисловому комплексі.

Кожне підприємство прагне до підвищення ефективності своєї діяльності, забезпечуючи виробничі процеси новими технологіями, технікою з метою випуску нової продукції. Реалізація таких планів можлива на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво. На сьогодні існує тільки один шлях здійснення цих планів. Це впровадження найновіших розробок в усі процеси, що визначають діяльність підприємств. Така діяльність є інноваційною. Особливістю цієї діяльності є взаємодія багатьох учасників, кожний з яких є невід'ємною частиною системи та виконує свої функції з метою реалізації кінцевого продукту на підприємстві.

Досвід розвинутих країн світу свідчить, що управління науково-технічним прогресом в АПК повинне мати комплексний характер, здійснюватися за фінансової підтримки держави, насамперед, створення й функціонування механізмів впровадження, пропаганди досягнень науково-технічного прогресу шляхом впровадження інноваційних розробок з моменту виникнення наукових ідей до перетворення їх у інноваційний продукт та передачі користувачам.

Найважливішими характеристиками інновацій є новизна (науково-технічний аспект) і комерційний успіх (економічний аспект). Ці аспекти нероздільні, причому важливо підкреслити, що науково-технічний аспект стає економічним фактором тільки тоді, коли нововведення втілюється в продукт, що має попит. Іншими словами, будь-яка інновація повинна мати орієнтацію на кінцевий результат прикладного характеру. Для успішної реалізації процесу інноваційної діяльності важливо: 1) забезпечити сприйнятливність суб'єктів до інновацій; 2) залучити потенційних інвесторів на дійсно конкурентноздатний інвестиційний проект.

Інноваційна діяльність на підприємстві повинна бути побудована на чіткому та виваженому аналізі факторів економічного й соціального середовища, своїх ресурсних та виробничих можливостей, на прогнозі стану інноваційних перетворень у зв'язку з майбутніми можливими змінами цього середовища. Оскільки на кожному конкретному підприємстві існують свої чинники, що впливають на ефективність інноваційних проектів, тому й універсальну систему оцінки проектів запропонувати дуже важко, але ряд чинників має відношення до більшості інноваційних проектів. На підставі цих чинників, залежно від комбінації їх взаємодії, виділяють певні критерії оцінки інноваційних проектів. Результат (ефект), отриманий від впровадження інновацій, включає в себе кілька різновидів: фінансово-економічний, соціальний, науково-технічний тощо. Всі ці різновиди ефектів знаходяться у певній єдності та взаємно впливають один на одного.

Ефективність інновацій визначається також їх конкретно властивістю зберігати відповідну кількість праці, часу, ресурсів та коштів у розрахунку на одиницю всіх необхідних та передбачуваних корисних ефектів створюваних продуктів, технічних систем, структур. Загальним для всіх показників ефективності інноваційного проекту є розрахунок показника чистого сукупного доходу, коефіцієнта ефективності, який характеризує відношення результату від реалізації проекту до витрат, пов'язаних з його реалізацією. Критерієм ефективності проекту може вважатись не тільки максимілізація результату, а й мінімум витрат на його реалізацію [4].

Дослідженнями виявлено окремі залежності між обсягами інвестицій та показниками економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. Про доцільність розвитку інноваційних процесів у сільському господарстві свідчить досвід діяльності АФ "Перше Травня" Сумського району Сумської області. Це підприємство, починаючи з 2002 року, почало впровадження нових технологій в управлінні, виробництві та переробці продукції тваринництва, залучаючи власні кошти підприємства, як інвестиції у власний капітал.

Аналіз результатів господарської діяльності СВК АФ "Перше травня" показує, що за рахунок мобілізації резервів господарства показники виробництва почали значно підвищуватись. Дані аналізу економічних показників показують (табл. 1), що за п'ять років з 2004 по 2008 роки підприємству вдалося збільшити свій валовий дохід в 1,5 рази, а чистий прибуток – майже в 3,5 рази. Ці ж показники в розрахунку на одного робітника та на 100 га с/г угідь збільшились у 3,5, 1,5 та у 9,5 і 3,9 рази відповідно. Рівень рентабельності зріс з 13,6% до 33,8%. Це свідчить про значний ріст продуктивності праці, ріст інтенсифікації виробництва та роботи підприємства. Слід зазначити, що цьому сприяли заходи щодо капіталізації прибутку підприємства шляхом прямих інвестицій у власний капітал.

Так, за період з 2004 по 2008 рік було інвестовано 7306,3 млн. грн., а власний капітал зріс з 15185 млн. грн. до 18252 млн. грн. Основні грошові кошти були направлені на впровадження новітніх технологій в галузі тваринництва, а саме: вдосконалена технологія утримання тварин; створення централізованої доїльної зали і впровадження найсучаснішої системи збирання охолодження і зберігання молока; використання

Таблиця 1

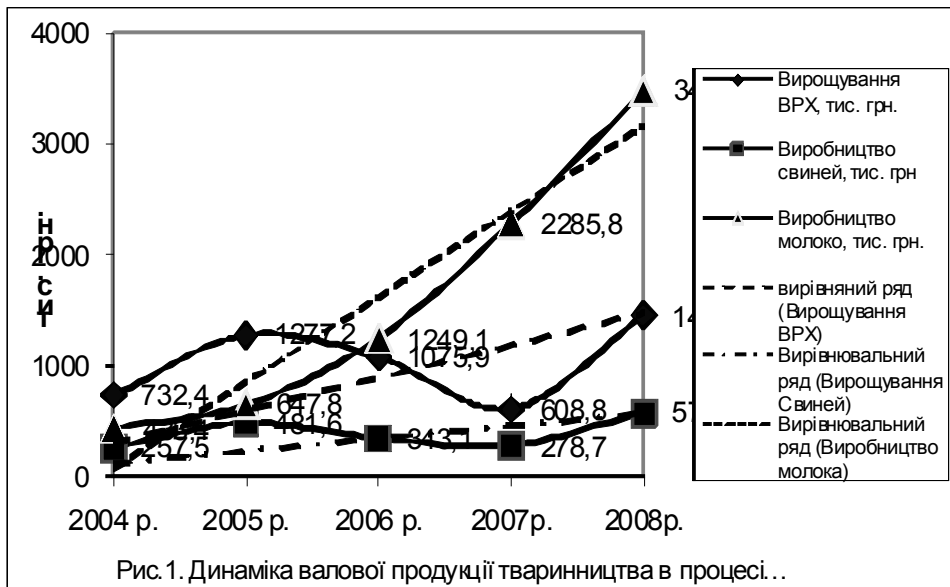
Динаміка основних економічних показників діяльності СВК „Агрофірма „Перше травня”

Показники	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	Відношення 2008/2003р. р., %
Виручка від реалізації, тис. грн.	7303,03	8531,0	8192,6	7831,3	9857,0	135
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	4704,3	5613,9	7349,7	5879,7	7364,0	156
Валовий прибуток, тис. грн.	1573	1801	843	1952	2493	158
- на 1 робітника, тис. грн.	4,8	5,8	5,6	13,5	18	372
- на 100 га с/г угідь, тис. грн.	66	75	34,9	80,9	103,4	157
Чистий прибуток, тис. грн.	641	1407	125,9	1718,8	2267,0	354
- на 1 робітника, тис. грн.	1,9	4,6	0,8	11,9	16	947
- на 100 га с/г угідь, тис. грн.	27	59	5,2	71,3	105,6	389
Рівень рентабельності (+), збитковості (-), %	13,64	25,06	11,5	32,3	33,8	

успішних розробок вітчизняних дослідних установ в галузі тваринництва (застосування методів утримання тварин, нових комплексів комбікормів, новітніх селекційних заходів).

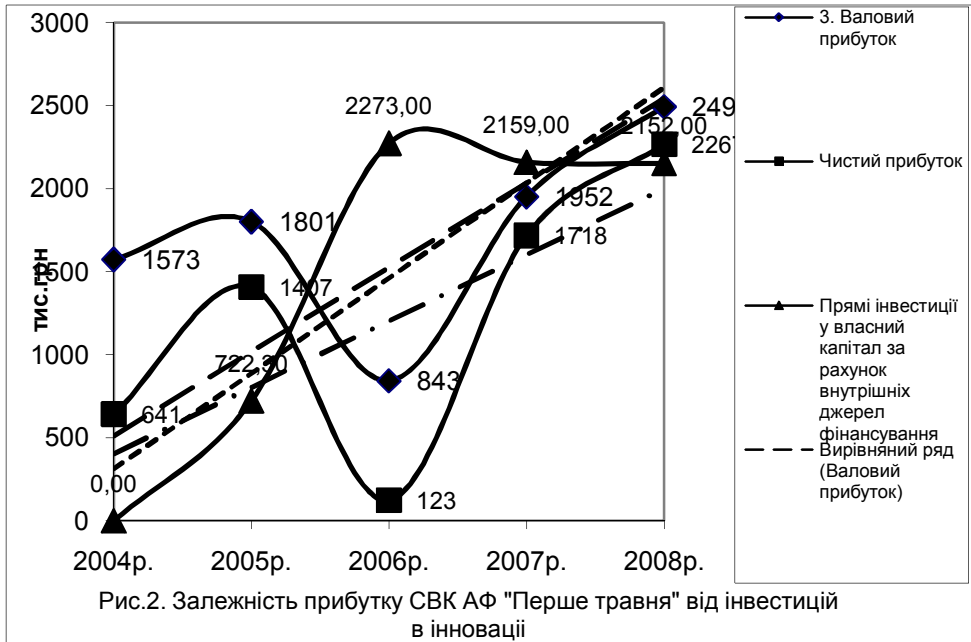
Це дозволило: 1) вдосконалити систему заготівлі кормів; 2) поліпшити якість кормів; 3) підвищити на 40% рівень годівлі тварин кормами, збалансованими білком, вітамінами й іншими компонентами; 4) знизити на 15% захворювання тварин маститом і на 20% підвищити надої; 5) удосконалити селекційну роботу і створити базу для формування високоєфективного племінного ядра.

Виробництво молока в загальній структурі товарної продукції характеризується збільшенням обсягів реалізації (рис. 1). Комплексне застосування інновацій є стабільним

резервом одержання і надалі додаткового прибутку, що забезпечуватиме підприємству розширене відтворення. Завдяки інвестуванню, з метою впровадження інновацій, вдалося у декілька разів збільшити вартість валової продукції тваринництва.

Дослідження економічної діяльності СВК АФ "Перше Травня" дозволило прослідити пряму залежність збільшення валового та чистого прибутків отриманих від фінансових інвестицій (рис. 2).

Так, при сталому рівні інвестування протягом п'яти років в середньому 1461 тис. грн. на рік загальний сумарний чистий прибуток [5] склав 6156 тис. грн. Так як використовувались власні кошти підприємства, то індекс можливих втрат, що характеризує відносну втрату приведеної вартості [6] проекту, близький до 0. Аналіз представлених співвідношень показує, що при освоєнні комплексних інноваційних на основі інвестицій за існуючих незмінних умов за прогнозом на наступні 3 роки загальний сумарний чистий прибуток повинен скласти близько 8,5 млн. грн., що за 8 років з 2004 по 2012 складе близько 14,7 млн. грн. Що стосується економічної ефективності впроваджених інновацій, то його величина складе близько 1,6. Розмір цього коефіцієнта означає, що сукупний чистий дохід отриманий від реалізації проекту в 1,6 рази перевищує витрати на його реалізацію. Передбачено, що інвестиційний проект може мати мультиплікаторний ефект [5]. Це невідмінно дасть змогу підприємству в майбутньому модернізувати матеріальну базу і перейти на новий сучасний інтенсивний рівень виробництва сільськогосподарської продукції за умов інтенсифікації і зменшення витрат в розрахунку на одного працівника та на 100 га сільськогосподарських угідь.

Висновки. В результаті досліджень, здійснених на прикладі діяльності окремого господарства СВК АФ "Перше Травня", можна стверджувати, що в сучасних умовах вирішальним фактором у підвищенні прибутковості й рентабельності сільськогосподарських підприємств виступає як рівень концентрації та приросту інвестицій, так і їх якісна структура - спрямування коштів на впровадження інновацій, застосування новітніх технологій, техніки, прогресивних форм управління тощо.

Слід відзначити, що ефективність інвестування та використання капіталу у сільськогосподарських підприємствах досить низька. Тому інвестиційна політика

підприємств, регіонів й держави має бути спрямованою не лише на збільшення обсягів інвестування, а, перш за все, на підвищення ефективності їх використання, покращення якійсної структури інвестування, підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю. Подальший розвиток сільського господарства з метою забезпечення конкурентноздатності аграрної продукції на внутрішньому й зовнішньому ринках доцільно здійснювати на основі впровадження інновацій, як найбільш ефективної форми інвестування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кириленко І.Г. Проблеми фінансового забезпечення сільськогосподарського виробництва // Економіка АПК. - 2005. - № 1. - С.40 - 47.
2. Гудз О.Є. Забезпечення сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсами в період змін та стабілізації // Економіка АПК. - 2007. - № 3. - С.46 – 53.
3. Малій О.Г. Удосконалення фінансової підтримки аграрного виробництва // Економіка АПК. - 2005. - № 3. - С.97 - 107.
4. О.І. Дацій. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України. Київ – 2004, С.47-52.
5. Смоляров Ю.Г. Розрахунок ефективності впровадження інновацій // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси та кредит», Суми, 2005. - № 1.- С. 182-187.
6. Смоляров Ю.Г. Потенціал фінансового механізму інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва // Вісник ХНАУ. Збірник наукових праць Харківського національного аграрного університету., № Серія «Економіка АПК і природокористування», Х.: ХНАУ, 2007.-№6. - С. 142-146.
7. Кабан К.Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору // Економіка АПК. - 2006. - № 7. - С.68-72.
8. Вінніченко І.І. Формування стратегії розвитку агропромислового виробництва на основі активізації інноваційно-інвестиційної діяльності // Інвестиції: практика та досвід, 2007. - № 3. - С.8-17.
9. Вінніченко І.І. Заходи організаційно-фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку агропромислового виробництва // Інвестиції: практика та досвід, 2007. - № 2. - С.8-11.